

บทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและเพิ่มโอกาสกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการสร้างรายได้ที่มั่นคงในพื้นที่ตำบลนาเตย อำเภอยายเมือง จังหวัดพังงา

Women's role With Goup Development Participatory type to Build Strenath Economic and Increase Your Chances Processing Group Product Continue Make Money Secure in Area Tambon Natoey Amphoe Thaimueang Canghwad Phangnga

สนธยา ปานแก้ว¹

Sontaya pankeaw

Received: 28 November 2023; Revised: 29 November 2024; Accepted: 05 December 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทสตรีกับการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน ศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคกลุ่มอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนและสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและแนวทางต่อการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจในการพัฒนากลุ่มอาชีพ บ้านนาเตย อำเภอยายเมือง จังหวัดพังงา ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การเก็บรวบรวมข้อมูลบทบาทกลุ่มสตรีและการพัฒนาอาชีพ โดยวิธีการทำแผนที่ทางเดินชีวิต แผนที่เดินดิน การทำปฏิทินระบบการผลิต การวิเคราะห์รายรับรายจ่ายด้วยเครื่องมือเอนจิวิต การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือกลุ่มอาชีพสตรี จำนวน 10 คน และการศึกษาด้วยวิธีการสนทนากลุ่มเล็ก

ผลการดำเนินงาน พบว่า บทบาทสตรีกับการพัฒนาอาชีพ ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม การวาดแผนที่ทางเดินชีวิต การวิเคราะห์บทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพ ด้วยเทคนิคเอนจิวิต วิเคราะห์รายรับรายจ่ายของกลุ่มอาชีพ และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ แนวทางการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของกลุ่มอาชีพ มีการแบ่งหน้าที่ของกลุ่มสตรี การวางแผนการดำเนินงาน การพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน การขอรับรองการเป็นวิสาหกิจชุมชนระดับตำบล แนวทางการเพิ่มโอกาสกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า บทบาทกลุ่มสตรีหรือกลุ่มอาชีพ มีความตระหนักต่อประเด็นของการ

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต; Faculty of Humanities & Social Sciences, Phuket Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: pankeaw.19777@gmail.com

รวมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน การพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีโครงสร้างคณะทำงานระดับพื้นที่ (ผู้ก่อการดี) จำนวน 10 คน แนวทางการพัฒนาตลาดชุมชน แนวทางตลาดออนไลน์ เพื่อจำหน่ายสินค้า 4 ประเภท เช่น ผ้าบาติก ผ้ามัดย้อม ขนม อาหาร พื้นบ้าน จักสาน อาหารทะเลแปรรูป เพิ่มยอดจำหน่าย 10,000-15,000 บาท/ต่อเดือน ได้รับการจดทะเบียนรับรองเป็นวิสาหกิจชุมชนระดับตำบล อำเภอท่ายเหมือง จังหวัดพังงา

คำสำคัญ: บทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพ; สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ; กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the role of women in the participatory operations of the local processing product by the occupational group, 2) to study the problems and obstacles of the local processing product occupational group and strengthen the occupational group, and 3) to study what factors lead to successes and ways to increase economic opportunities in the development of the local processing product group, Ban Na Toey, Thai Mueang District, Phang Nga Province, through participatory action research by collecting information related to women's roles and occupational group development by creating means of life-path mapping and walking map, a community production system calendar, an analysis of income and expenses of occupational groups using the "Life Jar" tool, in-depth interview of important informants included a group of 10 women's occupations and the study which applies a small group discussion method.

The work results found that 1) The role of women and the development of professional groups are (1) participatory workshops (2) participatory community analysis. (Participatory Action Research: PRA) consists of drawing a life-path map, analysis of women's roles and occupational group development using "jar of life" techniques to analyze income and expenses of occupational groups. (3) Workshop to develop and strengthen occupational groups. In terms guidelines for developing and strengthening the economy of occupational groups are (1) division of duties and roles of women, planning operations to develop the potential of occupational groups (2) enhancing leaders of changes (3) increasing distribution channels for community products and (4) acquiring certification as a social enterprise at the sub-district level. Concerning the outcomes of the efforts aimed at expanding income opportunities for local processing product groups, it was discovered that women, community leaders, and representatives of occupational groups who engaged in the activity became

increasingly aware of the need of creating local processing product groups at the sub-district level. Creating opportunities for professional group growth, including the development of change leaders, by organizing a working group to drive projects at the local level. (10 good promoters) and the establishment of community markets in the form of an online market, for example. to distribute four different categories of products, such as fabric, desserts and food products from the area, woven items and seafood processing products that can now raise monthly sales to 10,000-15,000 Baht from the usual selling price of 5,000-6,000 baht and has been registered as a social enterprise at the sub-district level under the name of Na Toey Social Local Tourism Enterprise, district of Thai Mueang, Phang Nga Province.

Keywords: The Role of Women in the Development of Vocational Groups; Building Economic Strength; Community Product Processing Groups

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลาง สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่12 นับเป็นจังหวะเวลาที่ทำนายอย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมากแต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิ คุณภาพคนไทยยังต่ำแรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูงที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนา โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยส่งผลให้ขาดแคลนแรงงานจำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ และโครงสร้างประชากรจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ภายในสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่12 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ร่อยหรอ เสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นทั้งต้นทุนในเชิงเศรษฐกิจและผลกระทบร้ายแรงต่อคุณภาพชีวิตประชาชน ในขณะที่การบริหารจัดการภาครัฐยังด้อยประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และมีปัญหาคอร์รัปชันเป็นวงกว้าง จึงส่งผลให้การผลักดันขับเคลื่อนการพัฒนาไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เต็มที่ บางภาคส่วนของสังคมจึงยังถูกทิ้งอยู่ข้างหลัง (ที่มา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นการส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มอาชีพธุรกิจชุมชนให้มีศักยภาพในเชิงธุรกิจ ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางทำให้สามารถบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็วและตรงจุดมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ทำงานใกล้ชิดกับชุมชน กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านนาเตย ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา โดยการสนับสนุนตามโครงการฯ ดังกล่าวข้างต้น ได้ริเริ่มงานผลิต กระเป๋า ผ้ามัดย้อม ผ้าบาติก ผลิตสบู่ ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ได้แก่ ขนหมกล้วย 2 ฉาบ ขนเมยแลหวันหรือขนขี้มอด ขนมปั่นสับเป็นล้าน ขนมทองม้วนผักลิ้นห่าน และกลุ่มปลูกไม้เนื้อแข็ง เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้เสริมจากรายได้หลัก และใช้วัตถุดิบที่ได้มาจากธรรมชาติในพื้นที่ ให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพมีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองด้วยการบูรณาการภูมิปัญญาเดิม แล้วต่อยอดด้วยวิทยาการสมัยใหม่ ปัจจุบันกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านนาเตย มีสมาชิกเข้า-ออก ไม่ถาวร สมาชิกในกลุ่มที่มีฝีมือเป็นเพียงผู้สูงวัยหรือผู้สูงอายุเท่านั้น สาเหตุเนื่องมาจากปัจจัยความพร้อมของสมาชิก กิจกรรมของกระบวนการผลิตมีความยุ่งยากหลายขั้นตอน การถ่ายทอดความรู้ และการปฏิบัติการให้เกิดความเชี่ยวชาญในระบบผลิตซึ่งต้องใช้ระยะเวลา ขาดคู่มือ อุปกรณ์เทคโนโลยีในการผลิตยังไม่พร้อม อีกทั้งผลของการได้คำตอบที่ยังน้อยไม่คุ้มค่าคุ้มทุน ฉะนั้น บทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน ยังไม่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจกิจได้มากเท่าไร (พัฒนาพงศ์ ลาพิงค์, 2555)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพในลักษณะการดำเนินการของกลุ่มแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ ความสำเร็จและแนวทางต่อการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจในการพัฒนากลุ่มอาชีพ แนวทางการจัดการปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีอยู่หรือมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นและนำมาหาข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนากลุ่มแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งและให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน เพิ่มโอกาสกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีเสถียรภาพมีรายได้เสริมที่สูงขึ้นสามารถยกระดับเป็นผู้ผลิตที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค ในระดับสากลและยกระดับเศรษฐกิจรากฐานของประเทศที่จะเข้มแข็งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบบทบาทสตรีกับการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคของกลุ่มอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนและสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและแนวทางต่อการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจในการพัฒนากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน บ้านนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ให้ประสบผลสำเร็จและยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างในการดำเนินงานตามกระบวนการวิจัย ประกอบด้วยผู้แทนกลุ่มอาชีพและผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน จำนวน 9 คน และกลุ่มอาชีพ จำนวน 4 กลุ่มอาชีพในตำบลนาเตย ได้แก่ กลุ่มผลิตผ้า กระเป่า กลุ่มผลิตขนมและอาหารพื้นบ้าน กลุ่มจักสาน และกลุ่มผลิตและแปรรูปอาหารทะเล อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ตลอดจนผู้แทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรอำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ผู้อำนวยการกองสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเตย ครู กศน. ตำบลนาเตย และเจ้าหน้าที่สภาองค์กรชุมชน รวมทั้งหมด 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย บทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและเพิ่มโอกาสกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการสร้างรายได้ที่มั่นคงในพื้นที่ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เป็นการดำเนินงานโดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม ด้วยเทคนิคการประเมินสถานะ ชุมชนแบบเร่งด่วน (Rapid Rural appraisal: RRA) 2) การใช้เครื่องมือวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal: PRA) ได้แก่ การทำแผนที่เดิน เพื่อศึกษาที่ตั้งของกลุ่มอาชีพ การทำปฏิทินระบบการผลิต เพื่อศึกษาการดำเนินงานการผลิตสินค้าและบริหารของกลุ่มอาชีพ การทำบัญชีรายจ่ายด้วย เครื่องมือเืองชีวิต เพื่อศึกษารายรับรายจ่ายของกลุ่มอาชีพและ 3) การใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษา สภาพการบริหารและการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ 4) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพสู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ด้วยกรอบแนวคิดการทำงานเพื่อสร้างผลลัพธ์ร่วมกัน (Collective impact)) (สุนทร คุณชัยมัง, 2554)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล บทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและเพิ่มโอกาสกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการสร้างรายได้ที่มั่นคงในพื้นที่ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต 2.การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) จำนวน 10 คน 3.การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่มเล็ก (Small Group Discussion) และ 4.การจัดเวทีวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ บทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและเพิ่มโอกาสกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการสร้างรายได้ที่มั่นคงในพื้นที่ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ได้ทำการวิเคราะห์และสรุปผลการเก็บข้อมูล โดยนักวิจัยชาวบ้าน สรุป และวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับทีมวิชาการ โดยแยกผล

การศึกษาตามประเด็นและวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนักวิจัยชาวบ้านนำเสนอ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ โดยการเล่าถึงประสบการณ์หรือบทเรียนในการเก็บข้อมูลวิจัยว่ามีกระบวนการอย่างไร ใช้วิธีการใดในการเก็บข้อมูล มีผลการเก็บข้อมูลเป็นอย่างไร จากนั้นจึงแจกแจงข้อมูลให้เกิดความชัดเจน การจัดหมวดหมู่ของข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เรียบเรียง โดยการเขียนความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยกระบวนการนี้จะมีผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการบันทึกข้อมูลรวมถึงการจัดหมวดหมู่และเขียนความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องบทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและเพิ่มโอกาสกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการสร้างรายได้ที่มั่นคง ในพื้นที่ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ซึ่งคณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานของบทบาทสตรีกับการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน เริ่มดำเนินการจัดตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 11 เดือนกันยายน พ.ศ.2566 โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์อำเภอท้ายเหมือง สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอท้ายเหมือง เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ด้านอาชีพ มีอาชีพเสริม เพิ่มรายได้แก่ครอบครัว โดยผลิตจากวัตถุดิบในท้องถิ่น ที่มีจุดเด่นมีเอกลักษณ์ของตนเองด้วยการบูรณาภูมิปัญญาดั้งเดิม ต่อยอดด้วยวิทยาการสมัยใหม่ ผลิตภัณฑ์กลุ่มมีหลายรูปแบบและได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม คือการออกร้านในงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างจังหวัด การส่งทางโทรศัพท์ภายใต้กลุ่มสินค้า “วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลนาเตย” บทบาทสำคัญของสตรีตำบลนาเตย คือ บทบาทการบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ระบบการเลือกตั้งของสมาชิก ประกอบด้วยตำแหน่งประธาน รองประธาน บัญชี ทรัพย์สิน เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ และคณะกรรมการจัดการ ดำเนินการแก้ไขปัญหาของกลุ่ม อำนวยความสะดวกการให้ความรู้ การกำกับติดตาม การรักษาสถิติประโยชน์ของสมาชิก มีการแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก มีสวัสดิการต่าง ๆ เช่น เงิน ช่วยค่าฌาปนกิจศพ และให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ มีการรายงานผลการดำเนินงาน จัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย รายงานงบทายการเงิน ทุกครั้งที่มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี และมีกรรมการตรวจสอบการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่กำหนดไว้

2. สภาพปัญหาอุปสรรคของกลุ่มอาชีพแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนและสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ สามารถจัดลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 2.1) ด้านคน จำนวนสมาชิกกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน ลดจำนวนลงเรื่อย ๆ สมาชิกที่เหลือจะเป็นเพียงผู้สูงอายุ เนื่องจากกระบวนการผลิตของกลุ่มต้องใช้แรงงานที่มีฝีมือละเอียดอ่อน มีความประณีตเป็นอย่างมาก ทำให้ขาดช่างฝีมือในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ สมาชิกที่มีฝีมือในการผลิตสินค้าน้อย สมาชิกในกลุ่มหันไปประกอบอาชีพอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่มากกว่า สมาชิกที่เข้ามาส่วนใหญ่เข้าเพื่อระดมทุนเท่านั้น 2.2) ด้าน

เงิน ปัจจุบันต้นทุนที่ใช้ในการผลิตสูงขึ้น เนื่องจากราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเริ่มหายาก มีราคาสูง และยังได้รับผลกระทบจากคู่แข่ง และการแข่งขันในตลาดเพิ่มสูงขึ้น ผู้บริโภคมีอำนาจในการเลือกซื้อสินค้าที่มีความหลากหลาย และมีอำนาจในการต่อรองเรื่องราคาสูงปรับเปลี่ยนราคาขายไม่ได้ทำให้กำไรลดลง ทำให้เงินทุนหมุนเวียนสำหรับการดำเนินงานไม่พอ เมื่อลูกค้าสั่งผลิตผลิตภัณฑ์ปริมาณมาก ๆ 2.3) ด้านการบริหารจัดการ ปัจจุบันสมาชิกกลุ่มยังไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิต ทำให้ไม่สามารถตัดสินใจวางแผนด้านการผลิต ต่างคนต่างผลิต จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ไม่คงที่ไม่ตรงกับความต้องการของลูกค้า ทำให้ไม่สามารถจัดการเงินทุนให้สอดคล้องกับการผลิตหรือการตลาดได้ รูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ยังไม่ทันสมัยขาดเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสินค้า และไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน 2.4) ด้านวัสดุอุปกรณ์ วัตถุดิบเริ่มหายาก เนื่องจากปัจจุบันสินค้าประเภท กระเป๋ ผ้าผืนย้อม ผ้าบาติก ผลิตสบู่มากเกินไป ผลิตขนมพื้นบ้าน และไม้น้ำ จำเป็นต้องใช้วัตถุดิบในชุมชน ซึ่งมีปริมาณไม่เพียงพอและขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศในพื้นที่เป็นสำคัญ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและแนวทางต่อการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจในการพัฒนา กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนประสบผลสำเร็จและยั่งยืน

3.1 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จปัจจัยภายใน ได้แก่ สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม เช่น ร่วมคิด ร่วมพัฒนา ร่วมวางแผน ประธานกลุ่มเป็นบุคคลที่เสียสละ อดทน มีคุณธรรมในการบริหารงานในกลุ่ม และเป็นที่ยอมรับจากสมาชิกทุกคน และมีความมุ่งมั่นพัฒนา กลุ่มมีโครงสร้างองค์กรที่เป็นรูปธรรม มีกฎระเบียบข้อบังคับ กลุ่มที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิก ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่ม หาช่องทางจำหน่ายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เช่น การมีตลาดชุมชนร่วมมือกันผลักดันกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ

3.2 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาของกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จและยั่งยืน

1) การมีส่วนร่วมของกลุ่ม สมาชิกต้องเข้าใจวัตถุประสงค์กลุ่ม มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและพัฒนา เช่น ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน การบริหารกลุ่ม ย่อมเป็น ปัจจัยช่วยส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มมีบทบาท อุดมการณ์ร่วมกันมี การรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น มีความรัก สามัคคีกัน ความเป็นเจ้าของ 2) การหนุนเสริมและการให้การสนับสนุน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องยังมีความจำเป็นที่จะต้องให้การช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ และองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่กลุ่ม เพื่อจะได้มีความรู้และทักษะรอบด้านเหมือนกับนักธุรกิจมืออาชีพ สามารถดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอย่างราบรื่นและยั่งยืน บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ซึ่งการหนุนเสริมและการให้การสนับสนุนจะต้องเป็นปัจจัยเสริม มิใช่ปัจจัยหลัก ในการพัฒนา กลุ่มให้ประสบผลสำเร็จให้แก่กลุ่ม 3) การบริหารจัดการ กลุ่มจะต้องมีการพัฒนาการ บริหารจัดการกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการแสดง บทบาทของผู้นำกลุ่มหรือผู้แทนผู้นำกลุ่มการบริหารมีความเสียสละและอดทน การบริหารงานด้วยความโปร่งใส มีคุณธรรม มีกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่ม

หรือวัฒนธรรมกลุ่มที่มีความชัดเจน มีการประชุมสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานกลุ่ม การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์อย่างต่อเนื่องให้ทันสมัยเป็นที่ต้องการของตลาด โดยเน้นศักยภาพของชุมชน ทรัพยากร ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่องบทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและเพิ่มโอกาสกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการสร้างรายได้ที่มั่นคง ในพื้นที่ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลตามกรอบงานวิจัยประกอบด้วยดังนี้

บทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและเพิ่มโอกาสกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการสร้างรายได้ที่มั่นคง ในพื้นที่ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา สามารถสรุปผลการดำเนินงานหรือ ผลการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กิจกรรมสร้างบทบาทสตรีกับการมีส่วนร่วมและแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพสู่วิสาหกิจชุมชน ของผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพ ภาศิการพัฒนาในตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา สามารถสรุปผลการดำเนินงานหรือผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำกลุ่มอาชีพและผู้นำชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการดำเนินโครงการ 1.2 การแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PRA) ประกอบด้วยการวาดแผนที่ทางเดินชีวิต และแผนที่กลุ่มอาชีพในตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา 1.3 การวิเคราะห์กลุ่มอาชีพด้วยเทคนิคโองชีวิตเพื่อสร้างความเข้มแข็ง โดยการวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายของกลุ่มอาชีพ 1.4 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพสู่วิสาหกิจชุมชนด้วย กรอบการดำเนินงานการทำงานเพื่อสร้างผลลัพธ์ร่วมกัน (Collective impact) เช่น การแบ่งบทบาทหน้าที่ของกลุ่มอาชีพสตรี การพัฒนาผู้นำ โดยเฉพาะการส่งเสริมคนรุ่นใหม่ การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน และการขอรับรองเป็นวิสาหกิจชุมชน

สำหรับแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพสู่วิสาหกิจชุมชนตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา มีแนวทางที่สำคัญ คือ 1) การแบ่งหน้าที่และบทบาทของสตรี และวางแผนการดำเนินงานพัฒนา ศักยภาพกลุ่มอาชีพด้วยกรอบแนวคิดการทำงานเพื่อสร้างผลลัพธ์ร่วมกัน (Collective impact) ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

แนวทางการยกระดับ กลุ่มอาชีพ	บทบาท/ผู้ที่เกี่ยวข้อง	กระบวนการ ดำเนินงาน	วิธีการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
การสร้างฐานคิด/ การขยายแนวคิดกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ชุมชน	คณะกรรมการกลุ่ม/ สมาชิก	ศึกษาดูงาน/ แลกเปลี่ยน/ขอทุน สนับสนุน	จัดทำปฏิทินชีวิต	สมาชิกกลุ่มอาชีพ และ ผู้นำชุมชน
พัฒนาและส่งเสริม ผลิตภัณฑ์ชุมชน	สมาชิกกลุ่มผลิตกระเป๋ กลุ่มผลิตผ้ามีด้อย กลุ่มผลิตผ้าบาติก กลุ่มผลิตสบู่ผักลิ้นห่าน กลุ่มผลิตขนมพื้นบ้าน	ระดมเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ถ่ายทอด ความรู้โดยการใช้ วัตถุดิบในชุมชน	ลงพื้นที่ในชุมชน ติดตามการ ดำเนินงาน	สมาชิกกลุ่มอาชีพ และ ผู้นำชุมชน
การเติมพลังให้กัน	หัวหน้ากลุ่มอาชีพ และ สมาชิกกลุ่ม อาชีพ ผู้แทนหน่วยงานภาคีที่ เกี่ยวข้อง (พัฒนาชุมชน และ เกษตรอำเภอ) ผู้นำชุมชน	การประชาสัมพันธ์ และ การศึกษาดูงาน		สมาชิกกลุ่มอาชีพ และ ผู้นำชุมชน
การสื่อสารทำความเข้าใจ กันอย่างต่อเนื่อง	สมาชิกกลุ่มอาชีพ และ ผู้นำชุมชน	การประชาสัมพันธ์ ผ่านหอ กระจ่ายข่าว/ Social Media (Facebook, Page หมู่บ้าน)		สมาชิกกลุ่มอาชีพ และ ผู้นำชุมชน
การจัดองค์กร แกน ประสาน สนับสนุน	หัวหน้ากลุ่มอาชีพ และ หน่วยงานภาคี ที่ เกี่ยวข้อง (พัฒนา ชุมชน และเกษตร อำเภอ) ผู้นำชุมชน	ประสานงานภาครัฐ เพื่อ สนับสนุนความ ร่วมมือ	นำเสนอผลงาน	สมาชิกกลุ่มอาชีพ และ ผู้นำชุมชน

2) แนวทางการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยมีความสำคัญ คือการสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง อย่างน้อย 1 คน โดยมีวิธีการดำเนินงาน คือ (1) การแยกกลุ่มบุคคลในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มเยาวชนและกลุ่มอาชีพ (2) การคัดสรรบุคคลที่มีภาวะผู้นำที่มีความพร้อมในการที่จะพัฒนาตนเองและกลุ่ม (3) การสนับสนุนให้คนดีได้รับโอกาสในการพัฒนาและเป็นที่ยอมรับของส่วนรวม (4) การจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคคลให้มีความรู้ด้านการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ การสร้างหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลง บทบาทหน้าที่ของผู้นำและการพัฒนาความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน (5) การดำเนินงานสร้างกลุ่มอาชีพให้มีความเข้มแข็ง โดยมีวิธีการดำเนินงาน คือ 5.1 การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน 5.2 การสร้างความสามัคคีในกลุ่มและความซื่อสัตย์ 5.3 การจัดทำแผนพัฒนากลุ่มอาชีพ และ 5.4 การสร้างเยาวชนเพื่อให้เป็นผู้รับผิดชอบงานในอนาคต

3) แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐานและช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยมี (1) การค้นหาแหล่งจำหน่ายและตลาดใหม่ (2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มี

คุณภาพสูงขึ้น และ (3) การมอบหมายหน้าที่เพื่อนำผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้าสู่กระบวนการขอรับรองมาตรฐานตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ผลิตภัณฑ์ชุมชน

4) แนวทางในการขอรับรองการเป็นวิสาหกิจชุมชนระดับตำบล ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา โดยมีแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ (1) การตั้งคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน (2) การมอบหมาย/มอบอำนาจให้ผู้แทนกลุ่มอาชีพทำหน้าที่ในการขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนในระดับตำบล 2. ผลของการดำเนินกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วม และการพัฒนากลุ่มอาชีพสู่วิสาหกิจชุมชน ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา มีดังนี้ 2.1 ผู้นำชุมชนและผู้แทนกลุ่มอาชีพที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความตระหนักในประเด็นความสำคัญของการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน ระดับตำบล โดยมีการตั้งคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในระดับตำบล และตั้งชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของตำบล คือ วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลนาเตย 2.2 เกิดแผนพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ ประกอบด้วยแผนพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ คือ 1) การวิเคราะห์และค้นหาบุคคลที่มีความเป็นผู้นำ โดยการแยกกลุ่มบุคคลในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มอาชีพ 2) การคัดสรรบุคคลที่มีภาวะความเป็นผู้นำและมีความพร้อมในการที่จะพัฒนาตนเอง และกลุ่ม 3) การสนับสนุนคนดีให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาและเป็นที่ยอมรับของส่วนรวม 4) การจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีความรู้ด้าน การแสวงหาแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาเพื่อความเปลี่ยนแปลง การพัฒนาบทบาทหน้าที่ของผู้นำและกฎหมายและความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น 2.3 เกิดแผนเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนและรายได้ของครัวเรือน เป้าหมาย (กลุ่มผลิตภัณฑ์กระเป๋าสาน กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดย้อม กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก กลุ่มผลิตภัณฑ์ผักลิ้นห่าน กลุ่มผลิตภัณฑ์ขนมพื้นบ้าน กลุ่มปลูกไม้ประดับ) โดยมีแนวทางที่สำคัญ คือ 1) การกำหนดครัวเรือนเป้าหมาย คือ ครัวเรือนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพ 2) การส่งการเรียนรู้เรื่องการลดต้นทุนการผลิต 3) การร่วมกันหาเป้าหมายตลาดใหม่ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ คือ ตลาดในชุมชนและนอกชุมชน ได้แก่ ระดับอำเภอ งานเทศกาลปล่อยเต่าทะเลหาดท้ายเหมือง งานสินค้า Otop จังหวัดพังงา ตลาดชุมชน ได้แก่ ตลาดท่าขอ ตลาดชายทะเล และการออกบูธตามงานแสดงสินค้าตลอดจนการจำหน่ายผ่านช่องทางตลาดออนไลน์ อย่างไรก็ตามสำหรับการพัฒนาช่องทางตลาดออนไลน์ ในการดำเนินโครงการวิจัย ได้นำแผนเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน และรายได้ของครัวเรือนเป้าหมาย (กลุ่มผลิตภัณฑ์กระเป๋าสาน กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมัดย้อม กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก กลุ่มผลิตภัณฑ์ผักลิ้นห่าน กลุ่มผลิตภัณฑ์ขนมพื้นบ้าน กลุ่มปลูกไม้ประดับ) มาสู่การพัฒนาและได้เกิดตลาดออนไลน์ อย่างไรก็ตามในช่วงระยะเวลาของการทดลองขายสินค้า เมื่อวันที่ 1 เมษายน ถึงวันที่ 10 เมษายน 2566 ผ่านทั้งตลาดหลักและตลาดออนไลน์ จากเดิมสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน เฉลี่ยขายได้เดือนละ 4,200 บาท ต่อเดือน และหลังจากที่สมาชิกกลุ่มทดลองขายสินค้า ผ่านตลาดออนไลน์ สามารถเพิ่มยอดขายเป็น 6,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.40 2.4 เกิดการรวมกลุ่มอาชีพสู่วิสาหกิจชุมชนและได้รับการจดทะเบียนรับรองเป็นวิสาหกิจชุมชนในระดับตำบล ในชื่อวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลนาเตย และเกิดคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการระดับพื้นที่ (ผู้ก่อการดี) จำนวน 10 คน

องค์ความรู้ใหม่

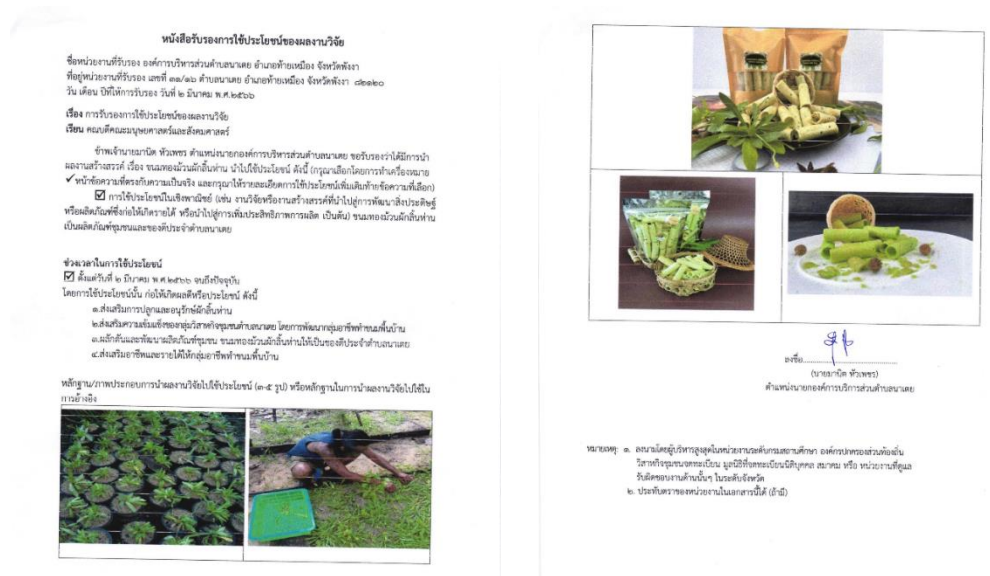
องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่องบทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและเพิ่มโอกาสกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการสร้างรายได้ที่มั่นคง ในพื้นที่ตำบลนาเตย อำเภอยายเมือง จังหวัดพังงา ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 ผลิตภัณฑ์ผ้า ผ้าบาติก ผ้ามัดย้อม กระเป๋า

ภาพ 2 ผลิตภัณฑ์ขนมพื้นบ้าน ช็อกมณฑองม้วนผักลั่นทม

ภาพ 6 หนังสือตอบรับการใช้ประโยชน์จากองค์การบริหารส่วนตำบลนาเตย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่องบทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและเพิ่มโอกาสกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการสร้างรายได้ที่มั่นคงในพื้นที่ตำบลนาเตย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดพิจิตร พบว่า บทบาทของสตรีต่อการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ปัจจุบันนั้นไม่ได้ลดน้อยลงเลย มีแต่จะเพิ่มบทบาทขึ้นในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการหารายได้มาใช้จ่ายภายในครอบครัว อันเนื่องมาจากสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจภายในครอบครัว ที่เป็นแรงผลักดันให้สตรีออกมาทำงานนอกบ้านมากขึ้น แต่หากวิเคราะห์ให้ลึกลงไป จะพบว่า การที่สตรีต้องออกมารับผิดชอบต่อครอบครัวมากขึ้น ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการที่สตรีไม่สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาของตนเองสังคมและประเทศไทย แม้จะมีการพยายามเรียกร้องให้สตรีได้มีส่วนร่วมในทุกด้านของการพัฒนาประเทศ หากแต่สิ่งที่ปรากฏให้เห็นคือ บทบาทของสตรีในกระบวนการพัฒนาที่มีจะถูกมองข้าม โดยสรุปบทบาทสตรีกับการพัฒนาชุมชน มี 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านเศรษฐกิจ คือ กระบวนการพัฒนาชุมชนเพื่อสร้างพื้นฐานจากการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง โดยการแก้ไขปัญหาความยากจนในตำบล ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม นำแนวทางการจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน มีการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนเพื่อเพิ่มโอกาสกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการสร้างรายได้ที่มั่นคง กระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันให้เกิดระบบที่ดีมีความโปร่งใสไร้ทุจริต เช่น กลุ่มผลิตผ้าบาติก ผ้ามัดย้อม กระเป๋า อีโก้ปรีน กลุ่มผลิตขนมและอาหารพื้นบ้าน เช่น ขนมทองม้วนผักลิ้นห่าน ขนมโรตีสีกรอบผักลิ้นห่าน ขนมครองแครงกรอบ กลุ่มจักสาน เช่น ไม้กวาด ก้านมะพร้าว กระเป๋าเชือกพลาสติก และกลุ่มแปรรูปอาหารทะเล กะปิ ปลาแดดเดียว 2. ด้านสังคม

พบว่า บทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพ คือ (1) การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (2) การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PRA) ประกอบด้วย การวาดแผนที่ทางเดินชีวิต การวิเคราะห์บทบาทสตรีกับการพัฒนากลุ่มอาชีพ ด้วยเทคนิคองค์ชีวิตเพื่อสร้างความเข้มแข็ง โดยการวิเคราะห์รายรับรายจ่ายของกลุ่มอาชีพ (3) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ 3. การแบ่งหน้าที่และบทบาทสตรี พบว่า การวางแผนการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนและการขอรับรองการเป็นวิสาหกิจชุมชนระดับตำบล 4. การดำเนินกิจกรรมการเพิ่มโอกาสกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการสร้างรายได้ พบว่า บทบาทสตรีหรือผู้นำชุมชนและผู้แทนกลุ่มอาชีพ ที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความตระหนักในประเด็นความสำคัญของการรวมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนในระดับตำบล เกิดการพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ ได้แก่ การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยสร้างคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการระดับพื้นที่ (ผู้ก่อการดี) จำนวน 10 คน และการพัฒนาตลาดชุมชน รวมถึงในรูปแบบตลาดออนไลน์ ในกลุ่มผลิตภัณฑ์ 4 ประเภทของตำบลนาเตย ซึ่งสามารถเพิ่มยอดจำหน่ายเป็น 10,000-15,000 บาท/ต่อเดือน จากปกติขายได้เดือนละ 5,000-6,000 บาท/ต่อเดือน และได้รับการจดทะเบียนรับรองเป็นวิสาหกิจชุมชนในระดับตำบล ในชื่อวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ ทั้งด้านข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานในระดับพื้นที่ ควรให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องของการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงบประมาณประจำปี และลงพื้นที่ชุมชนเพื่อเข้าไปติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชน เพื่อจะให้ความช่วยเหลือได้ตรงประเด็นและควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน ด้านความรู้การฝึกอบรม การดูงาน และสนับสนุนเงินทุนให้มากยิ่งขึ้น

1.2 ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ควรหาช่องทางในการส่งเสริมสนับสนุนด้านเงินทุนต่าง ๆ ให้กับกลุ่มสตรีในตำบลนาเตย เช่น การติดต่อขอทราบข้อมูลข่าวสารการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ จากองค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชน เพื่อให้ชาวบ้านเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ และควรนำปัญหาและความต้องการของชุมชนเข้าที่ประชุมในระดับอำเภอหรือระดับจังหวัด เพื่อขอคำปรึกษาและขอความสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ

1.3 ประชาชนในชุมชนควรรักษามาตรฐานและขยายฐานเครือข่ายการดำเนินการ ในลักษณะของชุมชนยั่งยืน เพื่อเป็นการขยายความรู้ปลูกจิตสำนึกให้แก่ประชาชนที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการให้หันมาดูแลสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและสิ่งแวดล้อม โดยการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลนาเตย ร่วมกันขับเคลื่อนแผนการพัฒนาชุมชนสู่จังหวัดพะงาแห่งความสุข โดยการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงบประมาณประจำปี โดยครอบคลุมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและสิ่งแวดล้อม ของตำบลนาเตย

2.2 ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ควรนำปัญหาและความต้องการของชุมชนตำบลนาเตย เข้าในที่ประชุมในระดับอำเภอหรือระดับจังหวัด ผ่านหน่วยงานทั้งสำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อขอคำปรึกษาและขอความสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในในแง่งบประมาณและสนับสนุนบุคลากร

2.3 กลุ่มสตรี กลุ่มอาชีพ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มท่องเที่ยวชุมชน ควรรักษามาตรฐานและขยายฐานเครือข่ายการดำเนินการในลักษณะของชุมชนยั่งยืน เพื่อเป็นการขยายความรู้ปลูกจิตสำนึกให้แก่ประชาชนที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการให้หันมาดูแลสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและสิ่งแวดล้อม ในระดับพื้นที่ตำบลนาเตยอย่างเป็นรูปธรรม

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนกับการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจของกลุ่มอาชีพสตรีในตำบลนาเตย

3.2 ศึกษาปัญหาการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในมิติสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและสิ่งแวดล้อม ในตำบลนาเตย

3.3 “นาเตย” ชุมชนจัดการตนเองอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ทองทั่ว. (2552). *สืลาวิจัยไต้หวัน*. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- จุฑาทิพย์ ภัทรวาท. (2553). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปริพนธ์ วัฒนขำ และคณะ. (2552). *รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์ การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจอาหารชุมชน กรณีศึกษาบ้านติดต่อก ตำบลนาอาน อำเภอเมือง จังหวัดเลย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พัฒนพงษ์ ลาพิงค์. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการสนับสนุนกลุ่มอาชีพให้เข้มแข็งขององค์การบริหาร ส่วนตำบลศรีเมืองชุม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- สิทธิชัย อุยตระกูล. (2540). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ: เอ็มพันธ์.

- สิทธิณัฐ ประพุทธนิมิต. (2546). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. เชียงใหม่: วนิดา เพรส.
- สุกัญญา ทศมี. (2554). ปัญหาในการบริหารจัดการของ กลุ่มอาชีพจักสานด้วยไม้ไผ่ บ้านน้อยโนนจักษ์ ตำบล พรรณนา อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร. (การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สุนทร คุณชัยมั่ง. (2554). การทำงานรวมกลุ่มเพื่อสร้างผลลัพธ์ร่วมกัน. กรุงเทพฯ: บริษัท อิมเมสพลัส คอมมิวนิเคชั่น จำกัด.
- อรรถัย กักพล. (2552). คู่คิด คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เจริญการพิมพ์.